

Hallitusohjelma 2023 – mihin menet lastensuojelu?

28.8.2023 Lapset, nuoret ja perheet, Väkivalta

Tuoreessa hallitusohjelmassa lastensuojelu mainitaan kirjaimellisesti vain muutamassa kappaleessa, mutta aihetta sivuavia nostoja on useita. Positiivista kirjauksissa on erityisesti se, että vakavasti oirehtivien lasten ja nuorten tukitoimiin panostetaan. On kuitenkin hankala arvioida, miten ohjelma kaiken kaikkiaan vaikuttaa lasten asemaan mm. sosiaaliturvan sekä sosiaali- ja terveystalouden mittavien leikkausten vuoksi.

Jälkihuoltoon oikeutettujen ikärajan laskeminen osuu hauraassa asemassa oleviin

Yksi suorista lastensuojelua koskevista maininnoista koskee nuoria aikuisia, jotka on lapsena huostaanotettu tai lastensuojelun avohuollon tukitoimena sijoitettu pitkäaikaisesti. Nykyisin heistä osa on 25 vuoden ikään saakka oikeutettu erityiseen tukeen eli niin sanottuun jälkihuoltoon.

Hallitus aikoo laskea jälkihuoltoon oikeutettujen ikärajaa kahdella vuodella. Kirjaus on puhuttanut hauraassa yhteiskunnallisessa asemassa olevia nuoria aikuisia sekä ammattilaisia, jotka odottavat lakimuutosten perustuvan kustannusvaikuttavuusarvioihin ja asiantuntijatietoon.

Avopalveluiden vaikuttavuutta tulee kehittää

missä edellä kuvattu muutosehdotus koskee selkeästi yhtä pykälää,

lastensuojelun uudistamista koskevat kirjaukset vaativat tarkentamista.

Hallitus pyrkii uudistuksilla varmistamaan lasten etua, hyvinvointia ja turvallisuutta. Se lupaa edistää rakenteita, jotka tukevat lastensuojelun avopalveluita, varhaista tukea, tarkoituksenmukaista palveluporrastusta ja moniammatillista lapsiperhetyötä.

Rakenteiden ohella olisi olennaista vahvistaa avopalveluiden vaikuttavuutta esimerkiksi palautetietoisuutta ja systeemistä työtettä vahvistamalla ja edelleen kehittämällä. Käytännössä tämä tarkoittaa resursseja hyvinvointialueiden tutkimusperusteiseen vertaiskehittämiseen.

Sosiaaliturvan leikkaukset voivat jopa nostaa lastensuojelukustannuksia

Lastensuojelu on osa sosiaali- ja terveydenhuoltoa, ja sillä on vahva side myös sosiaaliturvaan sekä opetus-, kulttuuri- ja turvallisuusviranomaisiin. Näin ollen lastensuojelukirjausten tarkastelussa on otettava huomioon sosiaaliturvaan ja sote-palveluihin kohdistuvat 3,3 miljardin euron säästötavoitteet sekä perusopetukseen suunnattu 200 miljoonan euron menolisäys.

Sosiaaliturvaleikkauksilla ennakoitaan olevan kielteisiä vaikutuksia erityisesti vähävaraisten lapsiperheiden hyvinvointiin, mikä saattaa lisätä hallituksen tavoitteiden vastaisesti lastensuojelukustannuksia. Tiedämme tutkimuksesta, että toimeentulotuki ehkäisee lastensuojelun asiakkuutta. Lisäksi kesällä annetuissa YK:n lapsen oikeuksien komitean suosituksissa kannustetaan välttämään lapsiperheköyhyyttä lisäävien sosiaaliturvaetuuksien leikkauksia.

Säästötavoite on mittava ja on vaikea arvioida, miten leikkaukset toteutuessaan näkyvät sote-palvelujen sisällöissä ja kattavuudessa. Vertailupohjana on hyvä muistaa, että lastensuojelumenot ovat vuodessa 1,2 miljardin luokkaa.

Mielenterveys- ja päihdehoito korostuvat ohjelmassa

Lastensuojelua sivuten ohjelmassa on useita nuorten mielenterveys- ja päihdehoitoon liittyviä yksityiskohtia. Niissä painottuu arkisissa toimintaympäristöissä tehtävä mielenterveystyö.

Hallitus osoittaa pysyvää rahoitusta vakavasti päihteidenkäytöllä, rikoksilla ja väkivallalla oireilevien nuorten auttamiseen. Avoimeksi kuitenkin jää, miten päihde- ja mielenterveyspalveluita aiotaan lastensuojelun avo-, sijais- ja jälkihuollossa konkreettisesti vahvistaa. Jo nyt tiedetään, että ne lapset ja nuoret, jotka oireilevat etenkin päihteillä ja rikoksilla, ovat usein lastensuojelun asiakkuudessa. Lisäksi on tiedossa, ettei nykyinen lastensuojelulaki turvaa riittävästi lasten ja nuorten monialaisen palvelukokonaisuuden ja tukirakenteen muotoutumista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöuudistusten laajuudesta ei vielä tiedetä

Suurin kysymysmerkki piirtyy lastensuojelu-, sosiaali- ja terveydenhuoltolakien uudistamista koskevien kirjausten tyveen. Reformien sisällöistä ja laajuudesta emme vielä tiedä. Ohjelman muutamat yksityiskohdat antavat viitteitä siitä, että lastensuojelu-uudistuksen keskiössä on ammatillinen työ, joka kohdistuu rikoksia tekeviin ja päihteitä käyttäviin sekä sijaishuollossa oleviin nuoriin. Nämä nuoret saattavat hakea rakkautta ja muiden huomiota vähiten rakastettavasti, jopa rikollisin keinoin.

Kehitystyö on tervetullutta, kun samalla muistetaan, että tämä heterogeeninen ryhmä muodostuu yksilöistä perheineen ja elinympäristöineen. Heidän elämänsä kuuluu muutakin kuin rikoksia tai päihteitä. Lastensuojelun kontrollitoimienkin tehtävänä on lapsen kasvun ja oppimisen tukeminen. Nuorten kanssa työskentelevien osaamisella, asenteilla ja työhyvinvoinnilla on suuri vaikutus avohuollossa ja sijoitettuna olevien hyvinvointiin.

Hallitusohjelmassa onkin merkillepantavia kirjauksia liittyen sote-henkilöstön saatavuuteen ja pito- ja vetovoimatekijöiden vahvistamiseen mm. urapolkumalleja kehittämällä. Henkilöstön saatavuudessa on isoja alueellisia eroja. Katsomme, että tässä yhteydessä tulee tarkastella kriittisesti ja osin määritellä uudelleen lastensuojelun vastuusosiaalityöntekijän ja tiimien tehtäviä, jotka ovat kansainvälisesti vertailtuna poikkeavia vallan ja vastuun osalta.

Olemassa oleva tutkimustieto käyttöön – myös tutkimusaukot tulee tilkitä

Kaikkia lapsia ja nuoria, myös lastensuojeluasiakkuudessa olevia, yhdistää tarve saada tukea ja huomioita turvalliseksi kokemaltaan aikuiselta. Tutkimusten mukaan yhdenkin luotettavan aikuisen pitkäkestoinen tuki saattaa lievittää merkittävästi epäsuotuisten lapsuudenkokemusten vaikutuksia yksilön terveyteen ja toimintakykyyn koko elinkaaren aikana. Näin tapahtuu riippumatta siitä, saako lapsi tai nuori pelkästään peruspalveluihin, esimerkiksi kouluun, kytkeytyvää tukea vai lisäksi lastensuojelua tai psykiatrista hoitoa.

Lastensuojelun uudistustoimia voidaan lähteä konkretisoimaan tältä yksinkertaiselta perustalta kutsuen yhteiseen työhön niin viranomaisia kuin järjestö- ja vapaaehtoistoimijoita. Päätöksentekoa tukevaa tietoa, linjauksia ja toimenpide-ehdotuksia on valotettu myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Päätösten tueksi -julkaisussa. Kovaa maata löytyy siis Suomen jalkojen alta lastensuojelussa, vaikka tutkimusaukkojakin on edelleen tilkittäväksi.

Sosiaaliset innovaatiot lastensuojelussa eli SOILA-koordinaatiohanke on Euroopan sosiaalirahaston pluskauden osarahoittama.

Lue lisää:

- [Vahva ja välittävä Suomi : Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023 – Valto \(valtioneuvosto.fi\)](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165042)
(<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165042>).

- [Lapsiasiavaltuutetun kirjelmä valtioneuvoston jäsenille hallitusohjelmasta | Lapsiasiavaltuutettu](https://lapsiasia.fi/-/kirjelma-valtioneuvoston-jasenille-hallitusohjelmasta) [↗](https://lapsiasia.fi/-/kirjelma-valtioneuvoston-jasenille-hallitusohjelmasta2023) (https://lapsiasia.fi/-/kirjelma-valtioneuvoston-jasenille-hallitusohjelmasta2023)
- [Heikki Hiilamon kolumni: Hallituksen köyhyyspolitiikka on hyytävää luettavaa | Yle Uutiset](https://yle.fi/a/74-20040114) [↗](https://yle.fi/a/74-20040114) (https://yle.fi/a/74-20040114)
- [Mitä tutkimus kertoo lastensuojelun jälkihuollosta ja sen kehittämisen tarpeista? \(thl.fi\)](https://thl.fi/documents/10531/7378604/Mit%C3%A4+tutkimus+kertoo+lastensuojelun+j%C3%A4lkihuollosta+ja+kehitt%C3%A4misen+tarpeista.pdf/b18efe3b-7ef9-2143-bac0-345cdaab837e?t=1620399246562) [↗](https://thl.fi/documents/10531/7378604/Mit%C3%A4+tutkimus+kertoo+lastensuojelun+j%C3%A4lkihuollosta+ja+kehitt%C3%A4misen+tarpeista.pdf/b18efe3b-7ef9-2143-bac0-345cdaab837e?t=1620399246562) (https://thl.fi/documents/10531/7378604/Mit%C3%A4+tutkimus+kertoo+lastensuojelun+j%C3%A4lkihuollosta+ja+kehitt%C3%A4misen+tarpeista.pdf/b18efe3b-7ef9-2143-bac0-345cdaab837e?t=1620399246562)
- [Ikkuna aikuistumiseen : Selvitys lastensuojelun jälkihuollon ja ilman huoltajaa maahan alaikäisenä tulleiden nuorten tuesta ja palveluista \(julkari.fi\)](https://www.julkari.fi/handle/10024/144027) [↗](https://www.julkari.fi/handle/10024/144027) (https://www.julkari.fi/handle/10024/144027)
- [Lastensuojelun uudistuksen tavoitteeksi hyvinvoiva lapsi ja nuori – kaikista lähtökohdista \(julkari.fi\)](https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-086-6) [↗](https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-086-6) (https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-086-6)

Luettu: 3670 kertaa

Minna Niemi

erikoistutkija
Eryityspalvelut, THL

Laura Yliruka

kehittämispäällikkö
Eryityspalvelut, THL

Tanja Hirschovits-Gerz

hankepäällikkö
Turva ja suojele, THL

Jaa somessa

[← Takaisin listaan](#)

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista. Pakolliset kentät on merkitty *

Kommentti *

Nimi *

Sähköpostiosoite *

Tallenna nimeni, sähköpostiosoitteeni ja sivustoni tähän selaimeen seuraavaa kommentointikertaa varten.

 En ole robotti reCAPTCHA

LÄHETÄ KOMMENTTI

